

УЧИТЕЛЯТ В ХИБРИДНОТО УЧИЛИЩЕ

Галин Цоков

Педагогически факултет, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, гр. Пловдив, бул. „България“, имейл: galin.tzokov@pfpu.bg

Резюме. Статията разглежда проблема за ролята и функциите на съвременния учител в условията на хибридно училище. Обоснована е идеята за специфичната иновационна „преса“, в условията на която работят преподавателите, включително и тези по математика. От една страна върху тяхната професионална дейност оказват натиск бързо променящите се организационни условия в хибридно училище. От друга страна натиск оказват новите поколения обучавани в хибридна училищна организация с техните особености. Като възможност се предлага промяна в първоначалната университетска подготовка на учителите и модела на тяхната поддържаща квалификация.

Ключови думи: хибридно училище, професионална дейност на учителя, първоначална подготовка на учителя.

Хибридно училище

В условията на информационното общество и технологичната революция 4.0 широкото включване на информационни и комуникационни технологии в училищното образование, води до промяна на организационния модел на съвременното училище. От една страна тази политика, започнала от 90-те години на 20-ти век е насочена към създаване на виртуални училища, които се развиват като специфични електронни модели на училищната организация. При това виртуалните училищни организации търсят възможности за преодоляване на недостатъците на традиционните училища. В тях обучаваният „няма обичайните за присъственото обучение ограничения за време и място. Така вместо учениците да ходят на училище, виртуално училище отива при тях, чрез

екрана на компютъра в къщи, с което обучението силно се индивидуализира“ [12].

От друга страна, организационната промяна е насочена към развитието на виртуалната училищна среда в рамките на традиционните училищни организации, чрез изграждането на УЕБ сайтове, е-администриране, е-библиотеки, виртуална среда за обучение (VLE), електронни ресурси, облачни платформи, блогове, страници в социалните мрежи, сайтове за споделяне на видео [2]. В много от съвременните образователни системи, включително и българската, е възприет именно този подход за организационна промяна и въвеждане на виртуални елементи в училищните структури. При него се говори за изграждане на „хибридно училище“, за „симбиоза между виртуално и физическо училище“, за функциониране на реални, „хибридни“ и „виртуални“ класни стаи. Така хибридно училище най-общо можем да го определим като „хибриден модел“ на училищната организация, при който виртуалната среда се явява естествено допълнение към основните елементи на традиционното училището.

През настоящата 2020 година процесът на хибридизиране и виртуализиране на училището неочаквано и „революционно се ускори. Тя ще остане в историята на световното образование с безпрецедентното физическото затваряне на училищните сгради в над 190 образователни системи и бързото преминаване на образователните дейности на училищните организации във виртуален онлайн режим. Тази неочаквана, промяна се реализира като кризисна мярка за овладяване на разпространението на вируса Covid-19 в условия на пандемия. В този смисъл обучението от разстояние, което се провежда в стотици образователни системи и включва в себе си различни видове дистанционно обучение (синхронни и асинхронно форми на електронно обучение; кореспондентско обучение с разпечатани хартиени материали; обучение, чрез ТВ и радио програми) се определя от някои изследователи като „кризисно обучение“ [11].

През последните месеци две са големите предизвикателства пред образователните системи и националните правителства. Първото, как безопасно да се отворят наново училищата, след периода на строги мерки и карантина и успешно да започне новата учебна година. Второто предизвикателство е още по-важно и стратегически значимо. То е свързано с това как, новите възможности създадени при кризата от физическото затваряне на училищата, да се използват за определяне на стратегическата рамка на нужните промени в моделите на обучение, включително моделите на обучение от разстояние в електронна среда и за развитие на хибридният модел на училището.

Новата роля на учителя

В условията на хибридната училищна организация съвременният учител осъществява своята професионална дейност в условията на иновационна „преса“. Това е така, защото от една страна съвременното училище включва иновациите и постоянните изменения като ключови ценности в своята институционална култура. Промените, които се реализират в образователната среда, са свързани с паралелното използване на различни форми на протичане на учебния процес и широкото включване на виртуалното обучение и ученето в мрежи в ежедневието. Тези промени са израз на навлизането на различни елементи на Образованието 4.0. в съвременната училищна организация. По-конкретно това са:

- Гъвкаво учебно съдържание и интегративни учебни програми – „феномено-базирано“ обучение.
- Персонализирано обучение – индивидуално профилиране и е-обучение [6].
- Смесено обучение и ефективно използване на ИКТ в обучението, изграждане на „училище в облака“ [10].
- Широко прилагане на компетентностният подход – приоритетно насочен към цели, свързани с мотивацията и развитието на индивидуалността на ученика.
- Интердисциплинарност в обучението – интегрирането на знания, умения и отношения от една предметна област в друга.
- Акцент върху практическата стойност и полезността на знанията – учене чрез правене, разширяване на практическата подготовка.
- Стимулиране на креативността, творчеството и иновативността в образователния процес.
- Проблемно базирано обучение – пренос за решаване на задачи в различни нестандартни ситуации.
- Използване на интерактивни методи на обучение – проекто-базирано обучение.
- Смыслено внедряване на технологиите в образованието – широко навлизане на модел 1:1 и облачните технологии.
- Колаборативното обучение и екипна работа на учениците.
- Развитие на приобщаващата училищна среда.
- Постоянно търсене на нови форми и видове обучение (мобилни устройства, интернет на нещата, изкуствен интелект).

- Позитивното образование – развитие на силните страни на характера и благополучие и щастие на ученика [8].
- Промяна на системата за организация на обучението – смяна на класно урочната система с система на групово /тимово/ обучение, учене навсякъде по всяко време, самоорганизирано обучение.
- Промяна при оценяването –по-широко прилагане на формиращо и автентично оценяване, портфолио на ученика.

От друга страна в съвременното училище иновационен натиск върху професионалната дейност на учителя оказва и бързата смяна на поколенията обучавани (с техните различни поколенчески характеристики). Днес в образователните организации се учат представителите на „милениум“ поколението или Z поколението – децата родени след 1995 година. Наред с тях в началния етап на обучение се намират децата от Алфа поколение – родените след 2012 година. Ученици от двете „интернет“ поколения се различават по своите основни характеристики от предходното Y поколение. По-важните им поколенчески особености, свързани и с процеса на обучение са следните:

- Учениците от Z поколението или Нет-поколението са „закърмени“ и израснали с информационните технологии.
- „Израсналите с информационните технологии, представителите на това поколение мислят, търсят информация и учат по различен начин в сравнение с предходните поколения ученици.
- Те могат да се справят с много задачи наведнъж, имат кратък обхват на вниманието, нуждаят се от бързи отговори, умеят да се концентрират върху мултимедийно съдържание.
- Това ново поколение ученици се нуждае не само от по-високо образование, но и от включване в нови форми на (педагогическо) взаимодействие и използване на нови методики за работа“ [1].
- Алфа поколението – децата родени след 2012 година се определят като „поколението на дигиталната книга“. Това поколение е „много различно, с борбен дух, трансформиращо“ [7].
- Успешно развиват умения като критично мислене, социални умения, креативност.
- Формират се триизмерно – като осъществяващи контакти (connectors), творци (creator) и конструктивисти (constructivists) – ползващи, но и създаващи знания и собствена информация.
- Те „вземат образователната си съдба в свои ръце и, адаптирайки разнообразните източници и средства и ги използват в личния си

живот, за да посрещнат собствените си образователни потребности“ [3].

- Действат автономно и рефлексивно. Разглеждат се, включително от международни организации като ООН като „агентите на обществените промени – като такива децата участват в процеса на вземане на решения, включително в сферата на образованието“ [5].

Така съвременният учител работи в условията на тази специфична иновационна „преса“, която оказва натиск върху неговата професионална дейност. Тези изменени условия определят и изискват сериозна промяна на ролята му в класната стая. Учителят заема нова позиция в процеса на обучението – той не е само и не толкова източник на информация, а по-скоро е мениджър, фасилитатор, медиатор, активатор, мотиватор на своите ученици. В този смисъл той все повече влиза в ролята на **лидер и коуч**. Наред с това се засилва професионалната автономност на учителя, неговата свобода и възможностите за иновативност при реализацията на учебно-възпитателния процес. Той създава включително и в условията на смесено обучение и обучение от разстояние в електронна среда „нови учебни курсове и нов дизайн на образователните дейности“ [12]. От тази гледна точка учителят влиза в ролята и на **дизайнер** на процеса, преподаващ съвместно със свои колеги. В съвременната, иновативна образователна организация преподавателят преимуществено използва творчески организационни форми на обучение и създава свои образователни ресурси. Така все повече учителят влиза и в ролята на **креатор, създател** на учебно съдържание.

По-добра първоначална подготовка на учителя

Един от важните пътища за това учителят да се справи по-успешно с предизвикателствата и с новите професионални роли, в които трябва да влезе в условията на хибридно училище е да се промени и подобри неговата предварителна подготовка. Основните тенденции, свързани с усъвършенстване на университетската подготовка на бъдещите учители са следните:

- В редица държави са създадени професионални профили (педагогическа и социална и гражданска компетентности), компетентностни рамки и/или стандарти за учителя, съобразно които се ориентира предварителната подготовка на учителя [9].
- Компетентностните рамки включващи „знания и умения по предмета, педагогически знания, умения за оценка, способности за работа в екип, социални и междуличностни умения, необходими за преподаване, осъзнаване на проблемите на многообразието,

изследователски умения, както и организационни и лидерски умения – всички те ориентирани към осемте ключови европейски компетентности за учене през целия живот“ [4].

- **Промяна в съдържанието на подготовката.** Концептуална промяна – все по широко навличане като теоретична основа на конструктивиска педагогика, проблемно-ситуативна педагогика, невропедагогика, дигитална педагогика.
- Подобряване на педагого-психологическа и лидерска подготовка на бъдещите учители (необходимост, свързана с новата позиция на учителя).
- Подкрепа и менторство – в базовите училища от учители наставници и от академични наставници от университета – Разширяване на опита, по-добра адаптация и социализация в училищната организация (въвеждане на първа индукционна година за завършилите студенти).

Литература

- [1] Кънева, О. *Детето на XXI век и предизвикателствата пред професионалистите от XX век*. Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2017, стр. 6-7, ISBN 978-619-202-278-5
- [2] Юркова, Н. Връзки с обществеността в образованието и виртуалното пространство, *Педагогика*, 11-12, , 2009. стр. 149-154
- [3] Hussin, A. Education 4.0 Made Simple: Ideas For Teaching, *International Journal of Education & Literacy Studies*, Volume: 6 Issue: 3, 2018, pp. 92-98, ISSN: 202-9478
- [4] European Commission. *Supporting teacher competence development for better learning outcomes*, 2013
- [5] Kaneva, O., The agents of public change – policies of international organizations regarding the participation of children in decision-making process, *Образование и развитие*, бр. 2, 2018. стр 74-84, ISSN 2603-3577
- [6] Kohn, Al. Four Reasons to Worry About 'Personalized Learning', *Psychology Today*, Apr 17, 2016
- [7] McCrindle, M. and Em. Wolfinger, *The ABC of XYZ: Understanding the Global Generations*. 2010.
- [8] Norrish, J., and P.Williams, M. O'Connor, J.Robinson, An applied framework for positive education, *International Journal of Wellbeing*, vol. 3(2), 2015.
- [9] OCDE. *Effective Teacher Policies : Insights from PISA*, PISA, Éditions OCDE, 2018

- [10] Pengelley, J. and P., Jane. School in the cloud, feet on the ground: Language learning with SOLE, *English Australia Journal* vol. 32 Issue 2, 2017, pp. 15–20
- [11] Rebora, An. Restoring Connection: Real-Life Advice on Transitioning to Online Learning, *Educational Leadership*, SPECIAL REPORT, 04. 2020
- [12] Zucker, A. and R. Kozma. *The virtual high school: Teaching generation V*, Teachers College Press, New York, 2003. ISBN: 9780807742877

THE TEACHER IN THE HYBRID SCHOOL

Galin Tsokov

*Department of Education, University of Plovdiv “Paisii Hilendarski”,
Plovdiv, Bulgaria str., email: galin.tsokov@pfpu.bg*

Abstract. The article investigates the role and responsibilities of the contemporary teacher in a hybrid school setting. The results indicate that there is a pressure on teachers, including Mathematics teachers due to the innovative environment in which they conduct their teaching. On the one hand the pressure on teachers who work in hybrid schools is due to the fast-paced changes in their organisational and professional tasks and responsibilities. On the other hand teachers experience difficulties in hybrid delivery due to the traits of the younger generation of students. To address this, the article recommends changes in the model and preparation of teachers in the early years of their higher education and future qualification trainings.

